

УДК:659.113

кандидат економічних наук, Руда Т. В., Неліпович О. В.

Державний науково-дослідний інститут митної справи

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МИТНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Визначено сутність та систематизовано теоретичні підходи до трактування категорії „митні послуги”, проаналізовано їх структуру та окреслено фактори, що впливають на якість надання митних послуг. Особливу увагу приділено визначенню факторів, що впливають на якість надання митних послуг. Предметом дослідження є митні послуги, якість їх надання. У ході дослідження використано методи аналізу, синтезу. Метою дослідження є систематизація трактувань поняття „митні послуги”, аналіз їх структури та факторів, що впливають на якість надання митних послуг. Таким чином, за результатами дослідження запропоновано авторське визначення поняття „митні послуги”, удосконалено їх структуру та узагальнено фактори, що впливають на якість митних послуг.

Ключові слова: митні послуги, митний сервіс, структура митної послуги, показники оцінювання якості митних послуг, фактори, що впливають на якість митних послуг.

Руда Т. В., Неліпович Е. В. Сущность и значение таможенных услуг в условиях реформирования таможенного дела в Украине / Государственный научно - исследовательский институт таможенного дела, Украина, Хмельницкий

Определена сущность и систематизированы теоретические подходы к трактовке категории „таможенные услуги”, проанализировано их структуру и намечены факторы, влияющие на качество предоставления таможенных услуг. Особое внимание уделено определению факторов, влияющих на качество предоставления таможенных услуг. Предметом исследования являются

таможенніе услуги, качество их предоставления. В ходе исследования использованы методы анализа, синтеза. Целью исследования является систематизация трактовок понятия „таможенніе услуги“, анализ их структуры и факторов, влияющих на качество предоставления таможенных услуг. Таким образом, по результатам исследования предложено авторское определение понятия „таможенніе услуги“, усовершенствовано их структуру и обобщены факторы, влияющие на качество таможенных услуг.

Ruda T., Nelipovich O. The nature and significance of customs services in the context of reforming the Ukrainian customs / State research institute of customs, Ukraine, Khmel'nitsky

Essence and systematized theoretical approaches to the interpretation of the category „Customs Service“, analyzed their structure and outlines the factors affecting the quality of customs services. Particular attention is given to the factors that influence the quality of customs services. The object of study is the customs service, the quality of their provision. The study used methods of analysis, synthesis. The aim of the study is to systematize interpretations of the concept „custom services“ analysis of their structure and the factors that affect the quality of customs services. Thus, the results of research the author's definition of „custom services“ improved their structure and summarizes the factors affecting the quality of customs services.

Keywords: customs services, customs services, customs services structure, performance evaluation of quality of customs services, the factors affecting the quality of customs services.

Вступ. В умовах євроінтеграції особливої актуальності набуває питання формування позитивного економічного, в тому числі й митного іміджу України. А це, у свою чергу, обумовлює необхідність підвищення якості митних послуг. Сьогодні митниця виступає посередником між державою та учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Вона є своєрідною візитною карткою країни і саме від ефективності та „прозорості“ діалогу між зазначеними сторонами, а

також якості наданих митних послуг залежить економічна та митна безпека країни.

Дослідженням питань митних послуг та підвищенню їх якості присвячені роботи як вітчизняних, так і закордонних дослідників, зокрема: Старкової О. А., Елової Г. В., Кокоріної М. В., Єрмолова І. С., Діанової В. Ю., Петруні В.Ю., Єршова А. Д., Долі А. Н. та ін.

Незважаючи на низку публікацій, поза увагою дослідників залишаються питання однозначності трактування категорії „митні послуги”, узагальнення факторів впливу на якість митних послуг, формування системи управління якістю надання митних послуг.

Мета і завдання. Метою написання статті є систематизація трактувань поняття „митні послуги”, аналіз їх структури та факторів, що впливають на якість надання митних послуг. До основних завдань належать: систематизувати теоретичні підходи до визначення поняття „митні послуги”, запропонувати авторське визначення даної категорії; дослідити відмінність між категоріями „митні послуги” та „сервіс”; проаналізувати структуру митної послуги, визначити параметри оцінювання їх якості та окреслити фактори, що на неї впливають.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи теоретичні підходи до визначення сутності поняття „митні послуги”, слід зазначити, що на сьогодні не вироблено єдиного підходу до трактування даної категорії. В узагальненому вигляді їх наведено у табл. 1.

Таблиця 1 – Основні підходи до визначення сутності поняття „митні послуги”

Автор	Визначення категорії
Старкова О.А.	Митні послуги - сукупність дій, що здійснюються митними органами і особами, які здійснюють діяльність у сфері митної справи, з метою забезпечення переміщення товарів і транспортних засобів через митні кордони держав від продавця до покупця відповідно до вимог цих держав.

Продовження таблиці 1

Автор	Визначення категорії
-------	----------------------

Єрмілов І.С.	Митні послуги – це специфічний вид діяльності, направленої на сприяння у здійсненні зовнішньоторговельних операцій. Митні послуги – це сприяння учасникам зовнішньоекономічної діяльності у здійсненні експортно-імпортних операцій.
Петруня В.Ю.	Митні послуги – це послуги суспільству, які надаються під замовлення і відповідний контроль з боку держави.
Діанова В.Ю.	Митні послуги – послуги особливого виду, пов’язані із захистом економічної безпеки держави, із забезпеченням інтересів національної економіки.
Митний кодекс України	Митні послуги – здійснення суб’єктом господарювання, якому відповідно до цього Кодексу надано дозвіл на провадження певного виду господарської діяльності, операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, на підставі договору з власником цих товарів або уповноваженою ним особою

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 2, 3]

Таким чином, митні послуги є результатом діяльності органів митного контролю, тобто митною діяльністю, особливістю якої на відмінно від інших послуг є її загальнообов’язковий, системний характер для учасників зовнішньоекономічної діяльності. Окрім того, в літературі досить часто поряд із поняттям „митні послуги” використовується й термін „сервіс”. На думку Єршова А. Д., Долі А. Н. у випадку, коли митні послуги не отримують матеріального вираження (митного продукту) їх називають митним сервісом [4]. На нашу ж думку, під митним сервісом слід розуміти комплекс митних послуг, спрямований на задоволення потреб учасників зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, митний сервіс є ширшим поняттям, ніж митна послуга і включає потребу, діяльність та власне митні послуги.

Досить актуальним є й питання дослідження структури митних послуг. В узагальненому вигляді її представлено на рис.1.

Усі митні послуги, як правило, поділяють на ті, що надаються органами митного контролю та особами, які здійснюють діяльність у сфері митної справи. Перша група включає приблизно 25 видів послуг, серед яких найважливішими є: здійснення митного оформлення товарів та транспортних засобів, здійснення митного контролю, дотримання вітчизняного законодавства у сфері митної справи, зберігання товарів, стягнення податків, митних зборів та ін..

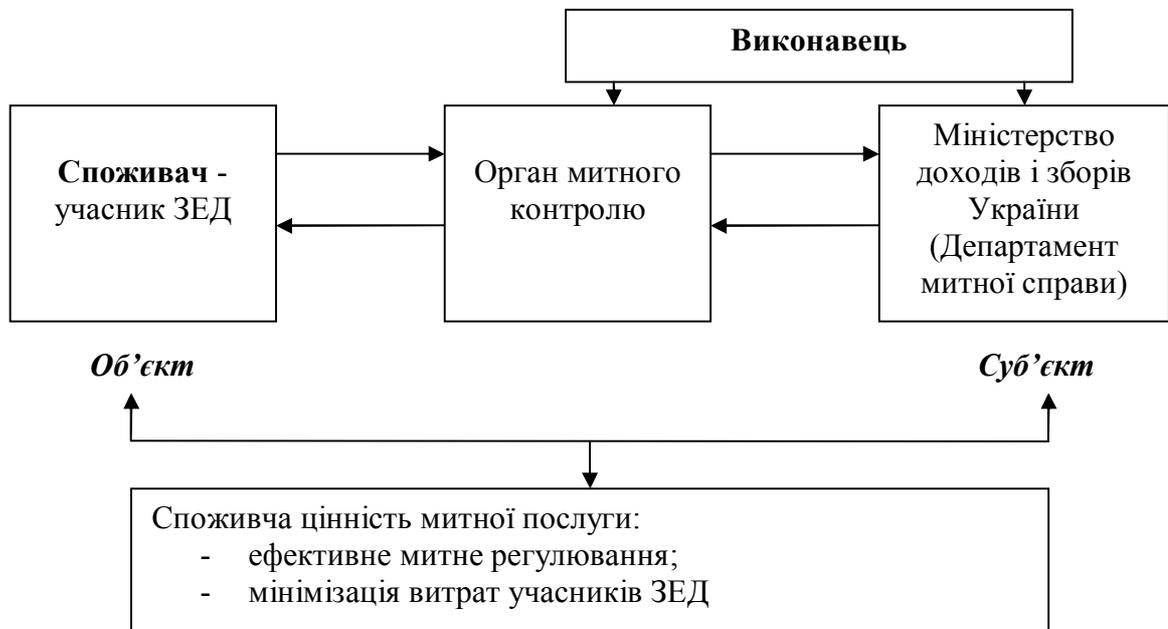

Рис.1. Структура митної послуги

Специфікою митних послуг є те, що їх якість значною мірою визначає рівень цивілізованості, „прозорості” й ефективності митної справи країни, а, отже, є й одним із визначальних елементів економічної безпеки країни.

Оцінювання якості митних послуг здійснюється за такими напрямками:

- оцінювання якості результатів діяльності;
- оцінювання якості технологій (процедур) формування результатів;
- оцінювання якості праці персоналу при здійсненні посадових обов'язків.

Окрім того, з метою оцінювання якості митних послуг доцільно враховувати:

- ступінь дотримання митного законодавства;
- достовірність результатів митного контролю;
- рівень попередження та недопущення контрабанди і порушення митних правил;
- динаміку надходжень до державного бюджету від здійснення митної справи.

Виходячи із цього, якість митної політики доцільно оцінювати шляхом порівняння досягнутих макроекономічних показників із їх плановими значеннями, зокрема, таких, як:

- надходження до бюджету від зовнішньої торгівлі;
- темпи економічного зростання країни і динаміка обсягів національного виробництва;
- динаміка та структура основного капіталу;
- питома вага в експорті продукції високих технологій;
- рівень доходів населення;
- зайнятість населення і рівень безробіття;
- стан платіжного балансу й розмір дефіциту бюджету;
- динаміка (індекс) цін на споживчі товари та послуги;
- індекс конкурентоспроможності країни [5].

Серед основних факторів, що безпосередньо впливають на якість надання митних послуг доцільно виділити наступні, зокрема:

- якість праці персоналу органів митного контролю і осіб, що здійснюють діяльність у сфері митної справи;
- якість нормативного забезпечення діяльності митних органів і осіб, що здійснюють діяльність у сфері митної справи;
- якість матеріально-технічного й інформаційного (програмного) забезпечення діяльності органів митного контролю і осіб, що здійснюють діяльність у сфері митної справи;
- якість інформаційного забезпечення учасників зовнішньоекономічної діяльності [5].

Аналізуючи вплив зазначених факторів, слід зазначити, що в умовах реформування митної та податкової служб і створення на їх базі Міністерства доходів і зборів України значною мірою підвищується ризик зниження якості надання митних послуг. В першу чергу, це обумовлено значним скороченням чисельності працівників зазначених сфер. Таким чином, відсутність впевненості у завтрашньому дні продукує підвищення рівня хабарництва і, як

наслідок, каталізує порушення вітчизняного митного законодавства. Поряд із цим, зростає роль митних брокерів, які суттєво спрощують процедури митного оформлення.

Намагання інтегрувати нормативно-правове забезпечення митної справи у податкову базу також обумовлює виникнення як юридичних, так, і економічних колізій, що безумовно знижує ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

З метою забезпечення цілодобового контролю якості митних і податкових послуг Міндоходів створено Моніторинговий центр, основною функцією якого є внутрішній контроль за якістю обслуговування платників у сервісних центрах і на митних постах. Окрім того, одним із нововведень Міністерства доходів і зборів України є побудова автоматизованої митниці майбутнього, де рішення про пропуск транспортних засобів буде прийматися повністю автоматизовано, що дасть можливість виключити вплив людського фактора.

Як уже зазначалось, ще одним фактором, що суттєво впливає на якість надання митних послуг є інформаційне забезпечення учасників зовнішньоекономічної діяльності. Політична нестабільність в країні та невизначеність зовнішньоекономічного курсу обумовлює виникнення низки проблем при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Поглиблює кризу й суперечливість нормативно-правових актів у даній сфері. Все це обумовлює зниження інвестиційної привабливості України.

Надання митних послуг неналежної якості може обумовити виникнення низки проблем, зокрема, спричинити зниження конкурентоспроможності країни, погіршення інвестиційного клімату та умов бізнес-середовища для учасників зовнішньоекономічної діяльності, скорочення надходжень до державного бюджету від здійснення митних операцій, надходження контрабандних товарів.

Висновки. Таким чином, з метою забезпечення якісного надання митних послуг в Україні доцільним є визначення єдиних вимог (стандартів) якості цих послуг, вироблення чітких, „прозорих” митних правил та створення умов для їх

виконання. Окрім того, особливу увагу слід звернути на рівень кваліфікації та вмотивованості працівників митної справи, які сьогодні виступають одним із найбільш вагомих елементів механізму реалізації митної справи в Україні.

Узагальнюючи все вище наведене, доцільно зазначити про те, що митні послуги є одним із елементів системи забезпечення економічної безпеки країни і можуть виступати каталізатором покращення умов вітчизняного бізнес-середовища у напрямі здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Література:

1. Ермилов И. С. Повышение качества таможенных услуг: автореф. дис. / специальность 08.00.05 – экономика и управление народным хозяйством: (13 – стандартизация и управление качеством продукции): автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук / И. С. Ермилов. – Саратов, 2011.

2. Петруня В. Ю. Економічна глобалізація: вплив на бізнес та суб'єктів надання митних послуг в контексті маркетингового управління / В. Ю. Петруня // Вісник Академії митної служби України. – 2011. – № 1. – С. 71–78.

3. Митний кодекс України: навч.-метод. посіб. / Заг. редакція М. Я. Азарова. – К.: Державна митна служба України, 2012. – 872 с.

4. Ершов А. Д. Формирование таможенных услуг во внешнеэкономической деятельности / А. Д. Ершов, А. Н. Доля [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.tam-zap.ru/n_1_23_2005/Ershov.htm

5. Старкова О. А. Управление качеством таможенных услуг: автореферат дис. на соискание ученой степени кандидата экономических наук: 08.00.05 Саратов, 2007 195 с. РГБ ОД, 61:07-8/2082.

References:

1. Ermylov Y. S. Povysheniye kachestva tamozhennykh usluh: avtoref. dys. / spetsyal'nost' 08.00.05 – ekonomyka y upravleniye narodnym khazyaystvom: (13 – standartyzatsyya y upravleniye kachestvom produktsyy): avtoreferat dyssertatsyy na

soyskanye uchenoy stepeny kandydata ekonomycheskykh nauk / Y. S. Ermylov. – Saratov, 2011.

2. Petrunya V. Yu. Ekonomichna hlobalizatsiya: vplyv na biznes ta sub"yektiv nadannya mytnykh posluh v konteksti marketynhovoho upravlinnya / V. Yu. Petrunya // Visnyk Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrayiny. – 2011. – # 1. – S. 71–78.

3. Mytnyy kodeks Ukrayiny: navch.-metod. posib. / Zah. redaktsiya M. Ya. Azarova. – K. : Derzhavna mytna sluzhba Ukrayiny, 2012. – 872 s

4. Ershov A. D. Formyrovanye tamozhennykh usluh vo vneshneekonomycheskoy deyatel'nosty / A. D. Ershov, A. N. Dolya [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: www.tam-zap.ru/n_1_23_2005/Ershov.htm

5. Starkova O. A. Upravlenye kachestvom tamozhennykh usluh: avtoreferat dys. na soyskanye uchenoy stepeny kandydata ekonomycheskykh nauk: 08.00.05 Saratov, 2007 195 s. RHB OD, 61:07-8/2082.